

Ingerlatsinermut pilersaarut 2018 - 2021

Ingerlatsinermut pilersaarut 2018-2021

Imarisai

1 Tunuliaqut sinaakkutillu	5
1.1 Ingerlatsinermut pilersaarut	5
1.2 Naatsorsueqqissaartarneq pillugu inatsit	5
1.3 Pisorta qarfiit kisitsisit atorlugit paasissutissaliortarneranni FN-imi tunngaviit	6
2 Sulia qarfiit akornanni suliniute qarfiit	7
2.1 Uppernarsaasiorneq periutsillu	7
2.2 Digitaliseriineq	7
2.3 Allaffissornermi nalunaarsuinerit aaqquissuunneri pitsannagortinnerilu	8
2.4 Suliakkiissutit	9
2.5 Allaffissornikkut naatsorsuinerit	10
2.6 Ingerlatitseqqisarneq	11
2.7 Kinaassusaa isertorlugu isertupajaarlugulu immikkuualuttut pillugit paasissutissanik pissarsisinnaaneq	12
2.8 Oqaatsit	14
2.9 Ukiumoortumik Kisitsisitigut Paasissutissat	14
2.10 Kisitsisitigut paasissutissaliornerni pissarsiviit allat	15
2.11 Datanik isumannaallisaaneq	15
2.12 Softwarit	16
2.13 Nunani tamalaani suliniaqatigiiffinnut paasissutissanik tunniussisarneq	16
3 Immikkoortut kisitsisit paasissutissat ataasiakkaat	17
3.1 Siulersuisut pingaarnersiunerannut tunuliaqutit	17
3.2 Ukiuni tulliuttuni qaninnerni ineriartornerit	18
3.3 Pisortat aningaasaqarnerat	18
3.4 Kalaallit Danmarkimiittut	18
3.5 Ilinniarneq pillugu kisitsisitigut paasissutissat	19
3.6 Pisortat aningaasarsisitsisarnerat	19
3.7 Inuussutissarsiutit aaqquissuussaaneq	19
3.8 Nunasisunik naatsorsuineq	19
3.9 Inunnik isumaginninnermi pisortat ikiorsiissutaat tapiissutaallu	20
3.10 Meeqqat angerlarsimaffiup avataani inissinneqartut	20
3.11 Innarluutillit	20
3.12 Aningaasaqarnikkut pissutsit pillugit kisitsisitigut paasissutissat	21
3.13 Avammut tunisat eqquussukkallu nalingisa oqimaaqatigiissinnerat	21
3.14 Suliffissarsiortut	21
3.15 Ilinniaqqittartut	21
3.16 Inissiat sanaartornerlu	22
3.17 Sulisut aamma akissarsiat pillugit kisitsisitigut paasissutissat	22
3.18 Nuna tamakkerlugu naatsorsuutit	23

3.19 Pinerluuteqarsimasut pillugit kisitsisit	23
4 Ilisimatusarneq	24
4.1 Ilisimatusarneq.....	24
5 Sulisut	24
5.1 Sulisut	24
5.2. Sulisut kattuffiitut isumaqatigiissutitut aningaasaliissutinullu sinaakkutit.....	24
5.3 Piginnaasat nutaat.....	24
5.4 Sulisut sulisoriinnarnissaat	25
5.5 Sulisussarsiorarneq	26
5.6 Kalaallit Nunaata avataani siunnersortit sulisullu	26
6 Atuisut	27
6.1 Atuisut.....	27
7 Aningaasaqarneq	28
7.1 Aningaasaqarneq.....	28

Ingerlatsinermut pilersaarut 2018-2021

1 Tunuliaqut sinaakkutillu

1.1 Ingerlatsinermut pilersaarut

Naatsorsueqqissaartarfiup Ingerlatsinermut pilersaarusiaa siulleg 2015-imi saqqummersinneqarpoq, unalu pilersaarut Naatsorsueqqissaartarfiup Ingerlatsinermut pilersaarutaasa aapparaat. Pilersaarummi siullermik sammineqartut allaaserineqaqqipput nutaanik ilisimasalik ilaartorneqarlutik.

Ingerlatsinermut pilersaarut Naatsorsueqqissaartarfimmi ukiunut arlalinnut ineriartortitsinermut pilersaarutit innuttaasunit pissarsiarineqarsinnaanissaannik anguniagaqarnermik aallaaveqarpoq. Naatsorsueqqissaartarfiup ukiumoortumik nalunaarutaa pisarnertut siumut isigaluni immikkoortumik imaqarpoq. Kisiannili ingerlatsinermut pilersaarut pilersaarutitut siusinnerusukkut saqqummiunneqartartunut sanilliullugu immikkuualuttunik imaqarnerungaarpoq. Ingerlatsinermut pilersaarummut peqatigitillugu ukiumoortumik nalunaarutip imarisamigut annikinnerunissaa Naatsorsueqqissaartarfiup toqqarpaa.

Ingerlatsinermut pilersaarut ukiunut sisamanut ingerlaavartumik pilersaarutaasassaaq, taannalu Naatsorsueqqissaartarfiup siulersuisuinit ukiut tamaasa nutarterneqartassaaq. Ingerlatsinermut pilersaarutit ukiumoortumik saqqummersitassatut pilersaarutitigit piviunngortinneqartassapput. Nutarterinissani ilaatigut digitaliseringimut periusissiaq kisitsisitigit paasissutissaliornermilu paasissutissat tunngavigneqartartut pillugit suliniut Naatsorsueqqissaartarfimmut kingunerisa pilersaarusiornermi pitsaanerumik ilanngunneqarsinnaanera annertunerumik erseqqissarneqarput.

1.2 Naatsorsueqqissaartarneq pillugu inatsit

Naatsorsueqqissaartarfik Kalaallit Nunaanni pisortatigoortumik kisitsisitigit paasissutissaliortarnermi qitiusumik oqartussaavoq. Naatsorsueqqissaartarfiup siunertaraa paasissutissat tunngavigalugit inuiaqatigiinni ineriartornerup, politikikkut allaffissornikkullu aalajangiinerit, pilersaarusiornert inuiaqatigiinnillu ilisimatusarnermik nalilersuinissap qulakkeerneqarnissaa.

Naatsorsueqqissaartarfik aqqissuussaanermi Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoqarfiup ataaniippoq. Kisiannili Naatsorsueqqissaartarfimmi aqutseriaaseq Naalakkersuisoqarfiup ataani aqutsisoqarfinnut allanut sanilliullugu allaaneruvoq. Naatsorsueqqissaartarfimmi qulliunerumik akisussaasut tassaapput siulersuisut, inuiaqatigiinni pissutsinik ilisimasalinnik tallimanik ilaasortaaffigineqartut. Naatsorsueqqissaartarfimmi pisorta qulluinnarni aqutsisuvoq sulisoqarfillu avammut aamma sinniisuuffigisarlugu.

Naatsorsueqqissaartarfiup suliassai pingaarnerit Naatsorsueqqissaartarfik pillugu Inatsisartut inatsisaanni nr. 11, 29. oktober 1999-imeersumi ersipput.

Inatsit naapertorlugu Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinni pissutsit pillugit kisitsisitigut paasissutissaliornermi paasissutissat Naatsorsueqqissaartarfiup katersortarpai, suliaralugit avammullu saqqummiullugit.

Naatsorsueqqissaartarfik aammattaaq kisitsisitigut paasissutissaliorluni paasissutissat akiliisitsilluni katersorsinnaavai, suliaralugit avammullu saqqummiullugit. Naatsorsueqqissaartarfik naggataatigut kisitsisitigut paasissutissiineri nunat tamat akornanni suleqatigiinneq pillugu suliassaqartarpoq.

Siulersuisut suliassat kisitsisitigut paasissutissiisarneq pillugu inatsimmi ersittut tassaapput:

- Naatsorsueqqissaartarfimmik qulliunerusumik akisussaaffeqarneq.
- Pisortat kisitsisinik paasissutissaliornerisa ataqatigiissarnissaanut siunnersuusiorneq.
- Naatsorsueqqissaartarfiup siunertat pillugit aalajangersakkat naapertorlugit sulinissaa isumagalugu.
- Naatsorsueqqissaartarfiup piffissamut sivisuumut suliniuteqarfissaanik pilersaarusiak akuerisassallugit.
- Naatsorsueqqissaartarfiup sulinissamut pilersaarutai akuerissallugit.
- Suliffeqarfiup ingerlatsineranik ukiumoortumik Naalackersuisunut ukiumut ataasiarluni nalunaarusiornissaq.

1.3 Pisortaqrarfiit kisitsisit atorlugit paasissutissaliorneranni FN-imi tunngaviit

Naatsorsueqqissaartarfik pisortat kisitsisinik paasissutissaliornerat pillugu FN-imi tunngaviit malillugit sulisarpoq. Tamassuma ilaatigut kinguneraa:

- Kisitsisinik paasissutissat sumulluunniit atassuteqarani innuttaasunit pissarsiarineqarsinnaassapput.
- Ilisimatusarnermi ileqquusut naapertorlugit kisitsisigut paasissutissaliornermi datanik pissarsiviit periutsillu pillugit paasissutissat saqqummiunneqartassapput.
- Inuit pillugit paasissutissat naatsorsueqqissaartarfiit kisitsisinik paasissutissanik suliaat, inuit ataasiakkaat inatsisilluunniit tunngavigalugit inuit pineqaraluarpata, isertuullugit suliarineqartassapput, taamaallaallu kisitsisinik paasissutissaliornermi siunertaqarluni atorneqassallutik.
- Nunani ataasiakkaani naatsorsueqqissaartarfiit qaffasissutsini tamani kisitsisinik paasissutissaliornermi periutsini taaguutit, immikkoortiterinerit periutsillu imminnut ataneri atorneqarluarsinnaanerilu siuarsassavaat.

2 Suliaqarfiit akornanni suliniuteqarfiit

2.1 Uppernarsaasioorneq periutsillu

Immikkoortuni kisitsisinik paasissutissorfiusuni assigiinngitsuni pitsaanagerusumik assigiiaanagerusumillu uppernarsaasioorneq Naatsorsueqqissaartarfiup suliniutiginiarpaa. Nittartakkami www.stat.gl-imi immikkoortuni kisitsisitigut paasissutissiissutini tamani periutsit, immikkoortiterinerit/ilisimatusarnermi taaguutit, pissarsiviit, assigiinngiiaarnerit taaguutinillu pingaarnernik nassuiaarnerit pillugit paasissutissat takuneqarsinnaassapput. Kisitsisinik paasissutissaliornernik nalunaarsuiffinni pingaarnerni tamani ilaatigut nalunaarsuiffiit ilisimatusarnermi annertunerusumik atorneqarsinnaanissaat siunertaralugu assigiinngiiaarnerit nalunaarsuiffinniittut pillugit takussutissiat avammut saqqummiunneqartassapput.

2016-imi aamma 2017-imi Kalaallit Nunaat NordForsk-imit avannaamioqatigiit akornanni nalunaarsuinerimik ilisimatusarnermut peqataanissamut aningaasaliiffiqineqarpoq. Naatsorsueqqissaartarfiup nalunaarsuisarnerata pitsaanagerusumik paasissutissalerneqartalermissaa ilisimatusarnerup toqqaanangikkaluamik kingunerisassaasa ilagaat.

2.2 Digitaliseriineq

Digitaliseriinerimut pisortat ataatsimut periusissiaat nutaaq Naalakkersuisut 2014-imi akueraat. Suliniuteqarfiit aalajangersimasut atuutilersinneqarnerannut atatillugu Naatsorsueqqissaartarfik suliassaqarnerulissaaq. Kisiannili piffissaq sivilisunerusoq eqqarsaatigalugu periusissiami Naatsorsueqqissaartarfimmu nutaanik periarfissiisut immikkoortut amerlanerulissapput.

Inuit (CPR), suliffeqarfiit (Kalaallit Nunaanni Inuussutissarsiutinik Nalunaarsuiffik), illuutit nunamullu paasissutissat (assersuutigalugu najukkat pillugit paasissutissat) pillugit tunngaviusumik paasissutissat digitaliseriinerup annertunerulermisnaanun pingaaruteqartutut isigineqarput. Paasissutissat tunngaviusut kisitsisitigut paasissutissiarpassuarni Naatsorsueqqissaartarfimmi pitsaassutsit qaffatsissavaat aammalu illuutit pillugit kisitsisinik paasissutissiisoqartalersinnaasalluni. Aammattaaq ilimagineqartariaqarpoq datat paasiuminarsarnissaannut isumalluutit ikinnerusut Naatsorsueqqissaartarfiup piffissami sivilisunerusumi atortassagai.

Digitaliseriinerimut periusissiami inuit pillugit paasissutissat pillugit nutaanik inatsisiliortoqarpoq, tassanilu aalajangersakkat danskit inuit pillugit paasissutissat pillugit inatsisaanniittut qaninnerulerlugit Kalaallit Nunaanni inatsiseqalerpoq. Danskit inuit pillugit paasissutissat pillugit inatsisaata isumassarsiorfiginera nalunaarsuiffiit uppernarsarnissaannut piumasaqaatit annikillinerisigut Naatsorsueqqissaartarfimmu ajornannginnerulersitsivoq.

Naggasiullugu Namminersorlutik Oqartussat kommunillu ataatsimut aningaasanik aqutsinermi aqutsinermilu paasissutissanik nalunaarsuiffeqarnissaannik siunertaqarnermik digitaliseriinermi periusissiaq imaqarpoq. Nalunaarsuinerit assigiiaarnerusut aallaavigalugit kisitsisitigut paasissutissat atuuttut suliarineqaraangata immikkoortunilu nutaani aaqqissuussamik assigiiaartumillu nalunaarsuisoqaraangat pisortat ataatsimut aningaasaqarnermik aqutsinermi aqutsinermilu paasissutissanik nalunaarsuiffeqarneranni Naatsorsueqqissaartarfik piffissamut ungasinnerusumut nutaanik periarfissaqalerpoq. Aamma takuuk immikkoortoq 2.3 ataaniittoq.

Suliffeqarfiit naatsorsuutininik siunissami pisortanut digitalinngorlugit nassiussisarnissaat digitaliseriinermit periusissiamut atatillugu Naatsorsueqqissaartarfiup tapersersorniarpaa. Kisitsisitigut paasissutissat nuna tamakkerlugu naatsorsuutininik, inuussutissarsiutit pillugit kisitsisitigut paasissutissanut kiisalu nukissiuutit pillugit kisitsisitigut paasissutissanut atugassanik nalunaarsuisarneq Naatsorsueqqissaartarfiup nalunaarsuinerani ullumikkut annertunerpaajupput. Digitalinngorlugit nalunaarsuisarnermi nalunaarsuineri kukkunerit aamma ikilissapput taamaallunilu kisitsisinik paasissutissat pitsaassusaat qaffatsinneqassallutik.

2.3 Allaffissornermi nalunaarsuinerit aaqqissuunneri pitsanngortinnerilu

Naatsorsueqqissaartarfiup Kalaallit Nunaanni pisortat Naatsorsueqqissaartarfiunerat isumaqanngilaq Naatsorsueqqissaartarfik kisitsisinik paasissutissaliornernut tamanut tabelinut piariikkanut datanik taamaallaat katersuisartoq. Naatsorsueqqissaartarfittulli allatut pisortat, suliffeqarfiit kattuffiillu paasissutissanik suliaqarnissaat Naatsorsueqqissaartarfiup pisariaqartippaa. Kisitsisinik paasissutissaliornerni amerlanerni atuuppoq nalunaarsuiffiit allaffissornermit siunertaqarluni pisortat oqartussaasut suliaat, taakku aallaavigalugit paasissutissanik tunngaveqarluni Naatsorsueqqissaartarfik kisitsisitigut paasissutissanik katersuisarpoq, suliaqartarpoq avammullu saqqummiussisarluni.

Naatsorsueqqissaartarfik naliliivoq nalunaarsuiffinni allaffissornermi atorneqartartuni paasissutissat pingaarnert tunngavigalugit kisitsisinik paasissutissaliornert eqqortumik takutitsisunik kisitsisitigut paasissutissaliornernik kinguneqartartoq, tassa nalunaarsuiffiit oqartussaasunit akisussaasunit amerlasoorpassuartigullu inunnit suliffeqarfinnilluunniit aamma ingerlaavartumik misissorneqartarmata. Tassunga peqatigitillugu allaffissornermi nalunaarsuiffiit tunngavigalugit kisitsisitigut paasissutissiat suliarineqarnerat akikinnerusarpoq, tassa Naatsorsueqqissaartarfik datanik suliffeqarfinni inuinnarnilu katersuinissamut isumalluutininik atuissanngimmat aammalu paasissutissanik assigiiaartunik nalunaaruteqartoqarnissaa qulakkeerneqartarluni. Naggasiullugu, allaffissornermi nalunaarsuiffiit ilusilersugaanerit aaqqissuussamillu atorneqartarnerat allaffissornermi oqartussaasuni akisussaasuni pisariillisaanissamut aamma tapersiisarput.

Qulaaniittunut nangeqqillugit Naatsorsueqqissaartarfik inassuteqaateqarpoq, qitiusumik allaffissuup kommunillu siunissami suleqatigiillutik – ilaatigut pisortat Aningaasaqarnermi aqutsinermilu nalunaarsuiffianut (ERP) nutaamut atatillugu – suliassanik suliarinninnermut atatillugu aaqqissuussamik nalunaarsuinerit aallaavigalugit paasissutissat pisortat suliarisaat tunngavigalugit kisitsisitigut paasissutissaliornerit nutaat suliarineqartarnissaat anguniartariaqaraat.

Pisortani oqartussaasut allaffissornermi nalunaarsuiffinnik pilersitsiniartut Naatsorsueqqissaartarfimmik aamma Digitalimik sullissinnermut Aqutsisoqarfimmik isumasiuisarnissaat ataatsimut isigalugu qulakkeerneqartariaqarpoq, taamaalilluni nalunaarsuiffiit naleqquttumik ilusilersornissaat aammalu kisitsisinik paasissutissaliornerit atorineqarsinnaaneri qulakkeerneqarniassamat. Nalunaarsuiffiit aaqqissugaanerannik allanngortinnerinillu Naatsorsueqqissaartarfimmik nalunaartussaataaneq kisitsisitigut paasissutissiisarneq pillugu inatsimmi allaqqareerpoq, kisiannili tamassuma ilisimatitsissutigisarnissaa siunertaralugu Naatsorsueqqissaartarfik annertunerusumik suliniuteqarniarpoq.

2.4 Suliakkiissutit

Paasissutissarpasuit Naatsorsueqqissaartarfiup pigisai akiliisitsilluni arlalinnik aaqqiissuteqarnissamik neqerooruteqarnissamik periarfissiipput. Akiliisitsilluni suliassat paasissutissat allat ilanngullugit imalinnik immikkuualuttunngorlugit akiliisitsinani pisortanut suliarineqartunit imaluunniit sullissat ataasikkat pisariaqartitaannut naleqqussarneqartunit allaaneruserput. Akiliisoqarnissaanut tunngavilersuutigigajunneqartarpoq avammut saqqummiunneqaraangata paasissutissat eqqortuutinniarlugit Naatsorsueqqissaartarfiup kukkunerisuisarnera. Datat immikkuualuttunngornerullugit atorineqarneri annertunerusumik suliarineqarnissaannik kukkunerisiorneqarnissaannillu pisariaqartitsisoqartarpoq, taamaaliorqartillugu akilersitsisoqartarpoq.

Tunngaviusumik kisitsisinik paasissutissaliornermut naleqqukkaangata kiisalu sulisut pigineqaraangata Naatsorsueqqissaartarfik siunissami akiliisitsilluni suliaqartaannassaaq. Naatsorsueqqissaartarfik nammineerluni suliassanik tuniniaasassanngilaq aammalu suliat akilersinneqartut amerlippata iluatsitsinertut isiginagu. Naatsorsueqqissaartarfik suliakkiissutit kisitsisinik paasissutissiornermi tabelit kisitsisaataasivimmiittut immikkuualuttunngornerat annertusillugu kisitsisitigullu paasissutissat ujjartorneqarajuttartut aningaasanut inatsimmi aningaasaliissutinit matussuserneqartut ilannguttarnerisigut ilaatigut siumut isigaluni ingerlatsinermi tunngavik nammineerluni annikillisittarpaa.

Suliakkiissutit nalunaarsuinerit tunngavigalugit taamaallaat tabelinngortillugit Naatsorsueqqissaartarfiup killilerniassavai. Apersuinerit tunngavigalugit misissuinissanik sullissat kissaateqarpata Naatsorsueqqissaartarfik paasissutissat pillugit nakkutilliisoqarfimmiit (Datatilsyn) akuerineqareernikkut tigusillattaarilluni misissuinerit

atugassanik innuttaasut pillugit nalunaarsuiffinniit pissarsianik tapersiinnaavoq, kisiannili ilaannikkut Kalaallit Nunaanni Danmarkimiluunniit misissuinerni apersuisartut apersuineri atorsinnaasassallugit.

Kisitsisitigut paasissutissat nalilersuinerillu suliarinissaannut siunnersortit ilisimatusartullu avataaneersut qitiusumik allaffissuup kommunillu akuttunngitsumik atortarpaat, tassani Naatsorsueqqissaartarfiup kisitsisinik paasissutissiai pingaarnertut atorpeqartarlutik. Siunnersortit suliakkerneqaraangamik Naatsorsueqqissaartarfimmit paasissutissanik akuttunngitsumik immikkut kisitsisinik aniatitsisarpud imalluunniit Naatsorsueqqissaartarfiup serverianit namminneq nalilersuinissaminnut kikkuuneri paasiuminaarsaarlugit datanik pisisarlutik.

Siunnersortit kisitsisitigut paasissutissanik imaqartunik nalilersuinissanik nalunaarusiormissanillu sulisussarsiarineqannginneranni Naatsorsueqqissaartarfik isumasiorneqarsinnaalluortoq Naatsorsueqqissaartarfiup ilisimatitsissutiginiartassavaa. Naatsorsueqqissaartarfik isumaqarpoq nalunaarusiat nalilersuinerillu isumalluutit/aningaasartuutit ikinnerusut atorlugit suliarineqarsinnaasut. Naatsorsueqqissaartarfik taamaalilluni kisitsisit suut kisitsisaataasivimmeereersut nalilersorinnaavaa aamma Naatsorsueqqissaartarfimmi nalunaarsuiffiit pioreersut atorlugit sunik kisitsisitigut paasissutissaliorinnaanera aammalu paasissutissat ataatsimoortillugit datanillu nutaanik pissarsilluni annertunerusumik suliaqarnissamik pisariaqartitsiviunersut ikiuussinnaavoq.

2.5 Allaffissorinnikkut naatsorsuinerit

Kisitsisitigut paasissutissanik saqqummiisoqartillugu taaguutit, immikkoortiterinerit periutsillu nunat tamat akornanni atorpeqartartut Naatsorsueqqissaartarfiup sapinngisamik atortarpai. Kisitsisitigut paasissutissat taakku ilaatigut inuit suliaqarfinni aalajangersimasuni ulluinnarni suliaqartut – assersuutigalugu qitiusumik allaffissuarmi kommunimiluunniit allaffimmi sulisut - ugartugarineq ajorpaat. Assersuutigalugu ingeniøritut ilisimatusartutut, pilersitsisartutut sanaartukkanillu ilusilersuisartutut inuussutissarsiutinut ilinniarsimasut pinnagit sanasut Sisimiuni Sanaartornermut Ilinniarfimmi ilinniarsimasut qassiuneri ugartorneqarajuttarput.

Allaffissornermi nalunaarsuisarnernik Naatsorsueqqissaartarfiup suliaqartarnissaa siunertaralugu oqartussat sulianik ingerlatsisartut Naatsorsueqqissaartarfiup siunissami oqaloqatigisarniarpai. Pingaartumik nalunaarsuiffiit Naatsorsueqqissaartarfiup ineriartortinnikuusai atorlugit allaffissornermi naatsorsuinerit ajornanngikannersumik suliarineqartarnissaanni. Assersuutigalugu tassaappud immikkoortuni pisortat aningaasaqarnerat akissarsiallu kiisalu suliffeqarneq ilinniartitaanerlu. Kisiannili aningaasatigut isumalluuteqartitsisoqarnissaa aammalu paasissutissanik isumannaallisaasernerup paasissutissallu pillugit

isertuussaqtarnerup ajoquserneqannginnissaat
Naatsorsueqqissaartarfimmut pingaaruteqarpoq.

Meeqqat atuarfii pillugit kisitsisitigut paasissutissat Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfimmit ullumikkut suliarineqartarput, taavalu ilinniartitaaneq pillugu kisitsisitigut paasissutissat allat Naatsorsueqqissaartarfimmit suliarineqartarlutik. Assersuutigalugu inuusuttut anguniakkat pillugit kisitsisitigut paasissutissaliornermut atatillugu ingerlatsisarnernik nalilersuinerit annertunerusumik isiginiarneqaleranni ilinniartitaanermut kisitsisitigut paasissutissanik akisussaaffeqarnerup avinneqarnera apeqquserneqarsinnaavoq. Ilinniartitaaneq pillugu kisitsisitigut paasissutissanik akisusaaffiup siunissami agguarneqarnissaa pillugu Naatsorsueqqissaartarfiup Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik oqaloqatigaa.

2.6 Ingerlatitseqqiisarneq

Kisitsisit allanngoriartorneri isiginiarlugit saqqummersitat naannerusut Naatsorsueqqissaartarfiup atornerusarniarpai. Saqqummersitanut uppersaatiniq periutsinillu allaaserinninnerit nittartakkami immikkoortunut tamakkununga tunngasunut tassunga peqatigitillugu nuunneqassapput. Saqqummersitat naannerusut kisitsisaataasivimmi paasissutissanik immikkuualunnerusunut innersuussutinik imaqtassapput.

Kisitsisitigut paasissutissanik soqutiginninnerunissaq nutserinermullu isumalluutit atorneqartut annikillisinneqarnissaat qulakkeerniarlugit saqqummersitat naalisinneqassapput. Taamaaliornikkut paasissutissat kisitsisaataasivimmi pissarsiarineqarsinnaasut pitsaassusaat annertusarneqarnissaat pitsanngortinneqarnissaallu isiginiarneqarnerulissaaq.

Tassunga atatillugu kisitsisaataasiviup pingaarnertut ingerlatitseqqisarfiulerneratigut atuisartunik pikkorissartitsisarnerup pingaarnersinnissaanik pisariaqartitsisoqarpoq. Ilinniartunut, isumaginninnermut kisitsisinik paasissutissanik sulinerminnut atatillugu atuisartunut inuinnarnullu pikkorissartitsinernik Naatsorsueqqissaartarfik ataavartumik neqerooruteqartassaaq. Atuisut Nuup avataani najugaqartut ilitersornissaat ajornartorsiutaasinnaavoq. Taamaammatt pikkorissartitsisarnernik neqeroorut filmimik ilitersuummik internetikkut takuneqarsinnaasumik ilaneqassaaq, kisiannili soqutiginninneq apeqqutaatillugu Nuup avataani aamma aaqqissuisoqartarsinnaavoq.

IT-mi sulisut paasissutissanik kisitsisaataasivik siunissami ingerlatitseqqiivittut atorsinnaassavaat kisitsisillu nutartikkat programmini atoqqissinnaasallugit, assersuutigalugu oqarasuaatinut angallattakkanut apps-inut, nittartakkani immikkut grafikinngorlugit saqqummiinerni il.il. Paasissutissat API (application programming interface) atorlugu atuisunit tamanit atorneqarsinnaapput. API Sverigemi Naatsorsueqqissaartarfiup atugaa Naatsorsueqqissaartarfiup atorpaa, kisitsisaataasivimmut toqqaannaq atassuteqarluni atorneqarsinnaasoq.

Takornariat nittartagaannik www.tourismstat.gl-imik nutarterinikkut periarfissaq tamanna aallartinneqarnikuvoq. Naatsorsueqqissaartarfiup nittartagaani titartakkat atorlugit saqqummersitanik pitsanngorsaaniarluni API aamma atorneqarpoq. API-mik atuinerup siunertaasa aapparivaat API-mik atuinermik misilittagaqalernissaq, atuilertussanik pitsaasumik siunnersuisarnissaq eqqarsaatigalugu. Atuilertussat sukkanerusumik API-mik atuilernissaat anguniarlugu Naatsorsueqqissaartarfiup nittartagaani programkode akeqanngitsumik tamanit atorneqarsinnaavoq.

Paasissutissanik takussaasunnngortitsinissamut pisariaqartitanik programminik atuisunut ajornannginnerulersitsineq, tassunga ilanngullugu infografikki atorlugu saqqummersitsisarnerit, assersuutigalugu Facebookimi nutaarsiassanik nalunaaruteqarnermi, periarfissat ajornannginnerulernissaat pilersaarusiorneqassaaq.

Kisitsisitigut paasissutissanut Naatsorsueqqissaartarfiup nammineq suliarisartagaanut pissarsiarineqarsinnaasunut kisitsisaataasivik ullumikkut atorneqarneruvoq. Kisitsisit paasissutissartai Naatsorsueqqissaartarfimmit misissorluaqqaarnagit kisitsisaataasivimmut ilineqartartunik kisitsisaataasivik tamassuma saniatigut imaqarpoq – assersuutigalugu Uumasunut nakorsamiit aamma Nakorsaaneqarfimmiit kisitsisit.

Naatsorsueqqissaartarfiup anguniagaraa sulisoqarfiit amerlanerusut kisitsisaataasivimmik atuisassasut, taamaalilluni Naatsorsueqqissaartarfiup nittartagaa annertunerusumik Kalaallit Nunaat pillugu paasissutissanik qitiusumik nittartagaassalluni. Kisitsisaataasiviup ingerlatitseqqiiviusarnissaanut pisariaqarpoq pilersuisut pitsaassutsinik aalajangersimasunik malinninnissaat nammineersinnaanissaallu, tabelillu pissarsivinnik erseqqissumik imaqarnissaat, tabelillu ingerlaavartumik nutartertarnissaat, minnerpaamik ukiumut ataasiarluni.

Finlandimiut naatsorsueqqissaartarfiat isumassarsiorfigalugu Naatsorsueqqissaartarfik makronik kisitsisaataasivimmi tabelinik ajornannginnerusumik suliaqartarnissaq siunertaralugu ineriartortitsivoq. Ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu makrot pineqartut naatsorsuinnermut nalunaarsuiffimmut paasissutissiornermut aamma naatsorsuinnermi assigiinngitsuni paasissutissat nassuiaatillu assigiiaarneqarnissaanut atorneqarsinnaasunnngortinneqassapput.

2.7 Kinaassusaa isertorlugu isertupajaarlugulu immikkuualuttut pillugit paasissutissanik pissarsisinnaaneq

Inuit suliffeqarfiillu pillugit paasissutissanik (= immikkuualuttut pillugit paasissutissanik) Naatsorsueqqissaartarfiup ingerlatitseqqiisarnera inuk pillugu paasissutissanut inatsimmit aamma kisitsisit pillugit paasissutissiisarneq pillugu inatsimmit killilersorneqarpoq, taakkunani inuit ataasiakkaat suliffeqarfiilluunniit ataasiakkaat pillugit paasissutissat allanullu ingerlateqqinneqartussaannngitsut Naatsorsueqqissaarisarfiup tigusartagai aalajangersarneqarlutik.

Allaganngorlugu isumaqatigiissuteqarnikkut inuit Naatsorsueqqissaartarfimmi sulisuunnigitsut Naatsorsueqqissaartarfimmi kinaassusii isertupajaarlugit paasissutissat tunngavigalugit tabeliliorsipput nalilersuisinnaallutillu. Paasissutissani kinaassutsit isertupajaarnerat isumaqarpoq inuit normui, najugaqarfii allallu inuit kinaassusiinik takutitsinnaasut tullerriaarlugit normunik taarserneqarnerat. Kinaasusaa isertupajaarlugit paasissutissat imaattariaqanngilaq kinaassusaa isertuulluinnarneqartoq, tassa paasissutissanik ilaatigut allatigut kinaassutsinik paasinninnikkut inuit ataasiakkaat pillugit paasissutissat pissarsiarineqarsinnaasarmata. Assersuutigalugu inuup ukioqassusia, ilinniagaqarnera, katissimanera katissimannnginneraluunniit, meeraasa amerlassusaa, najugaa il.il. pillugit paasissutissat tungavigalugit inuup isertitai pillugit paasissutissat eqqoriarneqarsinnaammata – pingaartumik inuit sumiiffimmi agguaqatigiissillugu isertitarineqartartuniit qaffasinnerusunik isertitallit pillugit.

Ilisimatusarnermut inatsisissanillu piareersaanermut atatillugu kinaassusaa isertupajaarlugit paasissutissanik Naatsorsueqqissaarnermi inatsit malillugu aamma paasissutissanik isertuussinissamik malittarisassat malillugit pissarsisoqarsinnaavoq, taamaalillunilu Danmark Statistikip malittarisassat maannakkut atortagaata assingi malinneqartarlutik (tassani kommuni ataaseq assersuutigalugu immikkuualuttunngorlugit paasissutissanik pissarsisinnaalluni). Kinaassusaa isertupajaarlugit immikkuualuttunngorlugit paasissutissat Naatsorsueqqissaartarfiup serveriatigut avataanit pissarsiarineqarsinnaapput. Interneti aqputigalugu immikkullu piumasaaqatit malillugit internetikkut nammineq suliffigisamiit paasissutissanik pissarsisoqarsinnaavoq. Piumasaaqatit ilaat tassaavoq tabelinik suliarineqartunik tamassumalu kingorna Naatsorsueqqissaartarfiup serverianit aaneqartunik Naatsorsueqqissaartarfiup nakkutiginninnissaa.

Kinaassusaa isertupajaarlugu paasissutissanik pissarsisinnaaneq kinaassusaa isertorlugu immikkuualuttunngorlugit paasissutissanik amerlanerusut pissarsisinnaanerannik ilaneqassaaq. Kinaassusaa isertorlugu immikkuualuttunngorlugit paasissutissani periuseq tassaavoq, suliniutinut ataasiakkaanut paasissutissat ataatsimoortut marluk – ataatsit suliffeqarfiit/suliaqarfiit iluanni ataatsillu avataani atugassat. Suliniutinut ataasikkaanut atatillugu immikkuualuttunngorlugit paasissutissat ilanngullugit suliffeqarfiit/sulisoqarfiit iluanni pilersitsisoqartassaaq. Paasissutissat ataatsimoortut taakku nalunaarsuiffiit arlallit, Naatsorsueqqissaartarfiup nammineq sullitallu namminneq suliaat, ataatsimoortinneqarnerannik kinguneqarsinnaapput. Tassunga peqatigitillugu sullitat namminneq misilerarsinnaasaanik paasissutissanik katersukkanik suliaqartoqarsinnaavoq. Tabelit sorliit suliassamut atorneqassanersut sullitaaq aalajangeereerpat sulisoqarfiup iluani paasissutissat tungavigalugit inaarutaasumik tabelit Naatsorsueqqissaartarfiup suliarissavai.

2.8 Oqaatsit

Nittartakkamik atuisut 20 procentii Nunanit Kalaallit Nunaata Danmarkillu avataaneersuupput. Taamatut amerlatiginerisa paasinarsisippaa Naatsorsueqqissaartarfiup suliai nunani allani aamma annertuumik soqutigineqartut. Maannakkut Greenland in Figures tuluttut ukiut tamaasa saqqummersinneqartarpoq, kisitsisaataasivimmilu tabelit aamma tuluttut aamma saqqummersinneqartarput, qularnanngilarli tuluttut amerlanerusunik saqqummersitsisarnissaq pisariaqartinneqartoq. Naatsorsueqqissaartarfimmit pilersaarutigineqarpoq 2018-imi Greenland in Figures saqqummertussap ukiunut siuliinut sanilliullugu annertunerunissaa, Greenland in Figures siunissami inuiaqatigiinnut pissutsinik paasissutissanik annertunerusumik imaqartalernissaa aamma titartakkat assillu atorlugit takujuminarnerusunngortinneqarnissaa pilersaarusioneqarpoq.

Namminersorlutik Oqartussani nutserisoqarfiup nutserut ukiuni kingullerni atulernikuuaa, tassani oqaaseqaatigiit danskisut kalaallisullu nutserneqarnikut nutserummi ilisarineqartarlutik. Nutserummi Namminersorlutik Oqartussat nutserisoqarfianni naammassisinnaasat annertusisinneqassapput maannakkullu Namminersorlutik Oqartussat sulisoqarfiini atulerneqalissalluni. Naatsorsueqqissaartarfik Naalakkersuisut Nutserisoqarfiat isumaqatigiissuteqarfigaat nutsigassat annertunerusut nutsertalissagaat aamma Naatsorsueqqissaartarfimmit nutserissut atorneqarsinnaalissasoq.

Kalaallisut taaguutit nutserinermiit nutserinermut pilersinneqartarmata kisitsisitigut paasissutissanik kalaallisut nutserisartut atuartartullu unammilligassaqartarput. Oqaaseqatigiinni danskisut taaguutit kalaallisut nutserneqarsinnaasarput oqaaseqatigiillu assigiit assigiinngitsunik nutserneqarsinnaasarlutik. Ajornartorsiut aaqqiiviginiarlugu kisitsisitigut paasissutissanit assigiinngitsunit taaguutit katersorlugit kalaallisut taaguutit assigiissarnerat Naatsorsueqqissaartarfiup aallartinnikuuaa. Nutserummut atatillugu suliani taaguutit kalaallisut aalajangersimasumik nutserneqarnerannik qarasaasiami nalunaarsuivik Oqaasileriffimmi pilersinneqassaaq. Taaguutit Naatsorsueqqissaartarfiup katersugai oqaasileriffiup qarasaasiami nalunaarsuivianut piffissap ingerlanerani ilanngunneqassapput.

2.9 Ukiumoortumik Kisitsisitigut Paasissutissat

2018-imi Ukiumoortumik Kisitsisitigut Paasissutissat aamma Greenland in Figures ataatsimoortillugit suliarineqassapput. Greenland in Figuresimut ilanngunneqassapput tabelit arlalissuit nassuiaatitallit, nassuiaataat nittartakkamut aamma ilanngunneqarsinnaapput.

Saqqummersinneqartartut amerliartortillugit, Ukiumoortumik Kisitsisitigut Paasissutissat tabelinik katersivittut suliarineqarnissaanut, nutsigassat ikilisinniarneqarnerat pissutaavoq. Naatsorsueqqissaartarfimmit aamma nalilerneqarpoq ullutsinni atuisut internetti atorlugu inuiaqatigiinnut tunngasunik paasissutissanik pissarsiaqarsinnaalluartut ass. uku

aqputigalugit; www.sullissivik.gl, www.peqqik.gl, www.aka.gl, www.asiaq.gl allanilu.

2018-imi aamma pilersaarutaavoq Greenland in Figures 2018 kalaallisut qallunaatullu saqqummersinneqassasoq. Greenland in Figuresimi allassimasut nittartakkami atorineqarsinnaanissaat immikkut anguniarneqassaaq.

Ukiuortoortumik Kisitsisitigut Paasissutissani saqqummiunneqartarput paasissutissat nalinginnaasumik Naatsorsueqqissaartarfimmit suliarineqarneq ajortut, assersuutigalugu ukununga tunngasut; silap pissusaa, aatsitassat, aamma meeqqat atuarfiannut tunngasut. Tabelit taakkununga tunngasut kisitsisaataasivimmuut ilanngunneqassapput nammineerluni kisitsisinik aallarfigineqarsinnaalissallutik.

2.10 Kisitsisitigut paasissutissaliornermi pissarsiviit allat

Allaffissornermi nalunaarsuiffinniit inunnullu aamma suliffeqarfinnut tunngasunik misissuineri tigussilluni nunani ataasiakkaani naatsorsueqqissaartarfiit kisitsisitigut paasissutissaliornermik tunngaveqartarnertik ileqqoraat. Kisiannili Naatsorsueqqissaartarfiup allaffissornermi nalunaarsuiffiit kisiisa atortarpai. Paasissutissat annertuut nunarsuarmi isiginiarneqartarisa ilaatut nunarsuup sinnerani kisitsisitigut paasissutissiineri pissarsiviit allat naatsorsueqqissaartarfiit atortalerkuaat.

Naatsorsueqqissaartarfiup paasissutissanik pissarsivinnik allanik atuisarnermi misilittakkat ukiuni aggersuni annertusarniarpai. Nioqutissanik ataasiakkaanik tunisinerit pisiniarfinni strekodet atorlugit nalunaarsorneqartarnerat assersuutigalugu atuisunut akit assigiinngiaarnerannik takussutissiat pitsanngortinnissaannut tapersiisinnaavoq, oqarasuaatinillu atuinerit pillugit paasissutissat nunami allamiut Kalaallit Nunaannut tikeraartut agguataarnerisa missingernerinut atorineqarsinnaallutik. Paasissutissanik pissarsivinnik allanik misileraaneq sapinngisamik suleqatit naleqquttut suleqatigalugit pisassaaq kisitsisitigut paasissutissiisarneq pillugu inatsisaalersinnaasumut atugassanik misilittagaqalernerimut atorineqarsinnaallutik.

2.11 Datanik isumannaallisaaneq

Sulisut ataasiakkaat suliassamik suliarinissaannut taamaallaat paasissutissanik inunnullu aamma suliffeqarfinnut tunngasunik pisariaqartunik pissarsisarnissaat Naatsorsueqqissaartarfiup ingerlaavartumik nakkutigisarpaa. Paasissutissanik isumannaallisaanerup pitsanngorteqqinnissaa siunertaralugu Naatsorsueqqissaartarfik Digitalimik sullissinermut Aqutsisoqarfik suleqatigalugu sulisut suliffeqarfimmik avataanit internetikkut iseraangata marlussunnik isissutissaqartillugit isumannaallisaanerup pitsanngortinnissaannut periarfissat misissorniarpai.

2.12 Softwarit

Naatsorsueqqissaartarfiup WPS datanik suliarinninnermi softwaretut pingaarnertut ullumikkut atorjaa. WPS-imi programmiliornermi oqaatsit SAS atorreqarput. Kisiannili WPS-imut akuersissutit SAS Institute-meersunit taakkua assinginit akikinerungaarpoq, WPS-ip iluaqutigivaa programminik suliaqarnermi oqaatsinik R-nik allallugit scriptinik programmeqqanik suliaqarsinnaaneq. R tassaavoq kisitsisitigut paasissutissaliornermi programmi aamma programeeriinermi oqaatsit, ullumikkut ilinniarfinit Naatsorsueqqissaartarfiup sulisussarsiffigisartaanit SAS-imut sanilliullugu akulikinnerusumik atorreqartartoq. Taamaattumik piffissap ingerlanerani R-ip taamaallaat atorreqartalermissaa naatsorsuutigineqarsinnaavoq.

SAS-imiit R-imut sukkasuumik nuunneq ajornartorsiorfiussaaq, tassa programmit datallu ataatsimoortut allannngortinneqassammata sulisullu programmeeriinermi oqaatsinik nutaanik ilinniartussaammata. Kisiannili Naatsorsueqqissaartarfik suliffittut pilerinartuulerneratigut ilinniaqqinnissamullu periarfissaqarneratigut nuunneq siunissami sulisussarsisarnermi arlalinnik iluaqutissartaqassaaq.

Annertunerusumik nuunnerup qanoq ajornartigineranik ilaatigut misilittagaqalerniarluni suliniutinut aalajangersimasunut Naatsorsueqqissaartarfiup R atorlugu ukiuni arlalinni misiliiniarpoq. Pinngortitaleriffimmi maannakkut SAS-imit R-mut nuuttoqartumi misilittakkat Naatsorsueqqissaartarfiup aamma atorniarpai.

2.13 Nunani tamalaani suliniaqatigiiffinnut paasissutissanik tunniussisarneq

Suliniaqatigiiffinnut FN-ip ataaniittunut Naatsorsueqqissaartarfimmit paasissutissat ataavartumik tunniussorneqartarput. Naatsorsueqqissaartarfimmit kisitsisitigut paasissutissat pigineqareersut nalunaarutigineqartarput, akuttusuunilu kisitsisitigut paasissutissiarineqanngitsut tunniunneqartarlutik. Naatsorsueqqissaartarfimmit Nunani Avannarliit Siunnersuisoqatigiiffiata kisitsisaataasivianut tunniussisoqartarpoq, tassunga tunniunneqartartut amerlanersaat Naatsorsueqqissaartarfimmi suliaareersimasarput.

Naalackersuisoqarfiit nunanik allanik suleqateqarnerat pissutaanerulluni akuttunngitsunik kisitsisitigut paasissutissanik nutaanik, naatsorsugassanik nutaanik kiisalu kisitsisitigut paasissutisseeriaatsinik nutaanik Naatsorsueqqissaartarfimmut kissaateqartoqartarpoq. Naatsorsueqqissaartarfiup siulersuisuinit nunani tamalaani kisitsisitigut suleqataalluni paasissutissiorneq suliniutigerusutaanut ilaapput. Siulersuisut suliaasaatut pingaarnertut aamma uku ilaapput; aningaasaqarneq aamma sulisoqarneq sumiiffimmi kissaatigineqartut ilanngullugit. Naatsorsueqqissaartarfimmi kisitsisitigut paasissutissiornermi taaguutit imarisaat, kisitsisinik immikkoortiterinerit aamma periutsit nunanit tamalaaneersut sapinngisaq tamaat atorreqareerput, taamaasilluni

kisitsisitigut paasissutissat nunani allanut kisitsisitigut paasissutissanut sanilliunneqarsinnaaniassammata.

FN-ip piujuaannartitsiniarluni anguniagai ukiuni tulliuuttuni sammineqangaatsiartussaapput. FN-imit piujuaannartitsiniarneq pillugu 17-inik anguniagaqarput taakkulu ataani 169-it anguniakkat erseqqissaassutissallu aallat aamma anguniarneqarlutik. Tassunga tunngatillugu Kalaallit Nunaata akisussaaffigisai Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoqarfiup ataaniittumi Nuna tamakkerlugu pilersaarusiortarnermut immikkoortortaqaarfimmi inissisimapput.

Naatsorsueqqissaartarfimmit pilersaarutigineqarpoq nittartakkami immikkoortuliussalluni piujuannartussanik suliaqartunut kisitsisitigut paasissutissanik ajornannginnerusumik pissarsisinnaanissaat siunertaralugu. Nittartakkap immikkoortortassanut Kalaallit Nunaanni piujuannartussanik suliaqartut assersuutigalugu Pinngortitaleriffik allallu ilanngussisinnaassapput. Siulersuisut aningaasanut inatsimmit ukiumoortumik tunniunneqartartut tunngavigalugit suliaassat pingaarnersiornerini, nutaanik piujuaannartitsiniarnermut anguniagassanik erseqqissisussanik kisitsisitigut paasissutissiortoqassanersoq. Nunarsuarmi tamani anguniakkat kisitsisitigut paasissutissiorneqassanersut, kisitsisitigut paasissutissat nutaat allat aamma pingaarnersiunerimi eqqartorneqarput.

3 Immikkoortut kisitsisit paasissutissat ataasiakkaat

3.1 Siulersuisut pingaarnersiunerannut tunuliaqutit

Nunani mikinerusuni Kalaallit Nunaattut ittuni kisitsisitigut paasissutissiinerit akisungaatsiarput. Innuttaasut ikitsut aallaavigalugit kisitsisitigut paasissutissat suliarineqartaraluartut kisitsisitigut paasissutissaliornermi aningaasartuutit innuttaasut amerlassusaat tunngavigalugu ikilisinneqarsinnaanngillat. Immikkoortunik kisitsisitigut paasissutissanik Naatsorsueqqissaartarfimmi siulersuisut tulleriinnilersuissagaangata immikkoortut kisitsisitigut paasissutissat sukumiisumik tulleriinnilersornissaat pisariaqarpoq.

Datanik tunngavissaqartillugu kiisalu kisitsisitigut paasissutissat nutaat aallartinnissaannut aningaasatigut sulisoqarnikkullu atugassaqaraangat nalilersuivinnerit imaluunniit atugarissaarnermut ilassutitut takussutissat pinnagit assersuutigalugu ilinniaqqinnerit, pisiat tunisallu oqimaaqatigiinnerat, meeqqat angerlarsimaffiit avataanni inissitat inissiallu pillugit tunngaviusumik kisitsisitigut paasissutissat annertusinissaat Naatsorsueqqissaartarfiup ukiuni aggersuni salliutinniarpai.

Siulersuisut pingaarnersiuneranni immikkoortunik nutaanik ilassutaasunilluunniit kisitsisitigut paasissutissaliornissamik kissaateqarfiusuni kisitsisitigut paasissutissanik nutaanik pilersitsiffiusinnaasuni nalunaarsuinerit pigineqareernersut nalinginnaasumik aallaaviusarpoq. Nalunaarsuinerit IT-milu atortut pioreersut

aallaavigineqarsinnaanngikkaangata kisitsisitigut paasissutissanut nutaanut aallaaviusussanik peqalernissamut ukiut arlalissuit ingerlasinnaasarput.

3.2 Ukiuni tulliuuttuni qaninnerni ineriartornerit

Ukiuni kingullerni ukiulluunniit aggersut arlallit ingerlaneranni kisitsisitigut paasissutissat saqqummersitassatut pilersaarutitut ilanngunneqarnissaat siunertaralugu immikkoortuni ataani allaaserineqartuni ineriartornerit siulersuisut tulleriinnilersorpaat. Allaaserinninnermi ukiunut arlalinnut ineriartortitsinnermi suliniutit arlallit siulersuisut isumaliutigiginikuusaat sulili naammassineqarsinnaasimangitsut aamma ilanngunneqarput.

Maannakkut aningaasaliissutaasut iluanni maannakkullu sulisoqarneq tunngavigalu ineriartortitsinnermi suliniutit tamarmik ingerlanneqarsinnaannginnerat eqqumaffigissallugu pingaaruteqarpoq, tak. ataani immikkoortut 5 aamma 7.

3.3 Pisortat aningaasaqarnerat

2017-imi Naatsorsueqqissaartarfiup suliarisartagaa, pisortat aningaasaqarnerat annertusineqassaaq tassunga selskabit ilanngunneqassammata.

Maanna suliarineqartarpoq pisortat aningaasaqarnerat aamma kiffartuussinerat kisimik saqqummiunneqartarput. Selskabit ilaannginnerat pissutaalluni pisortatigoortumik inissiat, mittarfiit, nukissiorfiit allallu ilanngunneqarneq kisitsisitigut paasissutissanut ajorput. Pisortat aningaasaqarnerannik aamma sullissinerannik sinneqartoorutit pillugit kukkulluni isumaqartoqarpat, piviusumik pisortat aningaasaqarnerat ajunnginnerujussuarmik inissisimassaaq. Pisortat selskabiutaanik ilanngussineq pisortat aningaasaqarnerannik tamakkiinerusumik takutitsissaaq.

3.4 Kalaallit Danmarkimiittut

Danmark Statistikkimi ilisimatusartunut periarfissaq atorlugu Naatsorsueqqissaartarfik paasissutissanik kalaallinut Danmarkimiittunut tunngasunik assigiinngitsunik pissarsisinnaanngorpoq. Taamaasilluni tabelinik kisitsisaataasivimmut suliaqarsinnaaleroq ukununnga tunngasunik; ilinniarsimassuseq, sulineq, suliffinnut attuumassuteqarneq, isertitat allallu.

Kalaallit Danmarkimiittut pillugit kisitsisitigut paasissutissat assigiinngitsut amerlasuut 2018-imi saqqummersinneqassapput. Tamatuma kingorna PX-filinngorlugit kisitsisaataasivimiittut nutarterneqartalernissaat pillugit Danmark Statistikki isumaqatigiissuteqarfigineqassaaq.

3.5 Ilinniarneq pillugu kisitsisitigut paasissutissat

Ilinniarneq pillugu kisitsisitigut paasissutissat, kalaallit Danmarkimi ilinniarsimasut Kalaallit Nunaannut uteqqittarnerannik paasissutissanik, annertusineqarnissaat pilersaarutigineqarpoq. Ilinniareernerup kingorna ukiut 1, 2, 3 – qaangiunnerini qassit Kalaallit Nunaannut utertarpat. Inuussutissarsiutinit ilinniartinnit lærlingit paasissutissiornissaat aamma pilersaarutaavoq, ilinniartinnut sumiiffinnullu immikkoortillugit.

3.6 Pisortat aningaasarsisitsisarnerat

Inatsisartut upernaakkut ataatsimiinneranni 2017-imi isumaginninnikkut tunniuttakkanut atorineqartussap, nalip procentinngorlugu naleqqussarnissaanik siunnersuut sammineqarpoq.

Naleqqussaanissamut tunngavigineqarsinnaassaaq, Naatsorsueqqissaartarfimmit pisortat aningaasarsisitsisarnerat suliarineqassappat. Siunnersuut Naatsorsueqqissaartarfimmit 2018-imi 225.000 kr.-inik aamma 2019-imi 175.000 kr.-inik saniatigut aningaasartuutigineqassasutut naatsorsuutigineqarpoq.

3.7 Inuussutissarsiutit aaqquussaanerat

Inuussutissarsiutit ineriartornerat aamma aaqquussaanerat pillugu ataatsimut aningaasaqarnermik aamma suliffeqarnermut tunngasunik nassuiaateqarnissaq, Inuussutissarsiutit aaqquussaanerannik saqqummersitsinerup siunertaraa.

Naatsorsueqqissaartarfimmit naliliiffigineqarpoq Inuussutissarsiutit aaqquussaanerannut suliffeqarfiit ilanngunneqartartut sorliussanersut eqqarsaatigalugit itisilerullugu misissorneqassasut. Inuussutissarsiutit aaqquussaanerannit suliffeqarfiit suuneri (assersuutigalugu aalisartuaqqat), sunik suliaqartuuneri (isertitaasa minnerpaaffissaat) aamma nittarsaassinermut tunngasut pisortaqaarfillu ilagineraat (Visit Greenland, Katuaq allarpasuillu)

Inuussutissarsiutit aaqquussaanerannik iluarsaassinermi Nuna tamakkerlugu naatsorsuutini suliffeqarfiit immikkoortiterneri aallaavigineqassapput.

3.8 Nunasisunik naatsorsuineq

Nunani allani innuttaasut ukiuni kingullerni amerliartornerat kinguneqarpoq nunami sumi inuunerit nunamilu sorlermi inuttaasut ilisarnaataasa ilaasa allaaserinissaannut atugassanik nalornissutit amerliartornerannik. Norgemi nunasisut kikkuunerisa nassuiaasiornissaannut periuseq 1994-imiilli atorineqartoq pillugu Norgemi naatsorsueqqissaartarfik Naatsorsueqqissaartarfip oqaloqatiginikuuaa. Danmarkimi nunasisut kikkuunerinik nassuiaasiortarnerup akerlianik Norgemi taamaallaat sumi inuuneq pillugu paasissutissat atorineqartarput aammalu inuit nunami sorlermi innuttaanerat, angajoqqaarnerat aanaqarnerat aataqarnerallu

atorneqartarani. Norgemi naatsorsueriaaseq Kalaallit Nunaannut naleqqulluarpoq, tassa naalagaaffeqatigiinnermi inuit nunani assigiinngitsuneersut immikkoortinneqarsinnaammata.

Nunasisut innuttaasut Norgemisut immikkoortillugit kisitsisitigut paasissutissaliornissaq Naatsorsueqqissaartarfiup pilersaarutigaa.

3.9 Inunnik isumaginninnermi pisortat ikiorsiissutaat tapiissutaallu

Inuit atugaat pillugit kisitsisitigut paasissutissani atuuttumi kommunit ataatsimut nalunaarsuiffianni Winformatikimi inuit pillugit nalunaarsuinerit Naatsorsueqqissaartarfiup tiguspai. Aammattaaq pisortat akissarsianik nalunaarsuiviannit Winformatikimilu suliaqarfiit pillugit nalunaarsuivimmit inunnik isumaginninnermi akilerneqartartut pillugit paasissutissanik annertunerusunik Naatsorsueqqissaartarfik ukiuni kingullerni pissarsisinnaalernikuvoq.

Inoqutigiit ilaqutariillu isiginiarneqarnerannut tunngavilersuut tassaavoq assersuutigalugu inoqutigiinni inuit ataasiakkaat pinnagit inoqutigiinnut pisortat boligsikringinik pisortallu ikiorsiissutaannik pisortat ilaatigut ikiorsiissuteqartarnerat.

3.10 Meeqqat angerlarsimaffiup avataani inissinneqartut

Meeqqat angerlarsimaffiup avataani inissinneqartut pillugit kisitsisitigut paasissutissaliornissaq siunertaavoq. Kommunit paaqqinnittarfinnut angajoqqaarsianullu akiliutigisartagaat aallaaviussapput. Aammattaaq Namminersorlutik Oqartussat inissiisarfiutaanut inissinneqarsimasut pillugit paasissutissat atorneqassapput.

Meeqqanik inuusuttunillu sullissinnermi aningaasatigut paasissutissat kisiisa Naatsorsueqqissaartarfiup maannakkut pissarsiarisinnaavai. Aningaasat pillugit paasissutissat siunissaq sivisunerusoq eqqarsaatigalugu paasissutissanik naleqquttunik allanik ilaneqartariaqarput, assersuutigalugu inissinernut pissutaasut.

3.11 Innarluutillit

Innarluutillit Kalaallit Nunaanni Kalaallilu Nunaata avataani paaqqinnittarfinnut inissinneqartut pillugit kisitsisitigut paasissutissanik Naatsorsueqqissaartarfik suliaqarniarpoq. Innarluutillit Namminersorlutik Oqartussat paaqqinnittarfinnut akiliutaat aamma innarluutillit Namminersornerullutik Oqartussat paaqqinnittarfiini inissinneqartartut pillugit kommunit akiliutaannit Namminersorlutik Oqartussat isertitaannik naatsorsuinerit aallaaviussapput.

Paaqqinnittarfinnut inissinernik kisitsisitigut paasissutissat inunnik annertuumik innarluutilinnik kommunit nalunaarsugaannit paasissutissanik

ilaneqassapput, taamaalilluni naatsorsueqqissaarnerni aamma innarluutillit angerlarsimaffinni najugaqartut ilanngunneqarniassammata.

3.12 Aningaasaqarnikkut pissutsit pillugit kisitsisitigut paasissutissat

Aningaasaqarnikkut pissutsit pillugit paasissutissat kisitsisaataasiviup kvartalikkaarlugu nutarterneqartarput. Pisiniarfiit kaaviiartitaat, nassiussat amerlassusaat, aningaaserivinni ilaqqaaqqat taarsigassarsiallu, realkreditinit taarsigassarsiat, eqqussinermi akitsuutit/naqissusiinikkut akitsuutit aamma akileraarutit akilerneqartut, sanaartornermut iluarsaassinermillu aningaasaateqarfimmi atukkat, nunap karsiata aningaasanik tigorianaateqarneranik naatsorsuinerit pillugit paasissutissat avammut saqqummiunneqartarput. Kingusinnerusukku taakku ilaneqarniarput ukuninnga; assersuutigalugu kreditkortinik atuinernik, suliffeerunnermi ikiorsiissutit aamma suliffeqarfinnik aallartitsinerit /matusinerit.

3.13 Avammut tunisat eqqussukkallu nalingisa oqimaaqatigiissinnerat

Kalaallit Nunaanni avammut tunisat eqqussallu nalingisa oqimaaqatigiissinnerat pillugit ingerlaavartumik kisitsisitigut paasissutissiisarnissamut periarfissanik aallaqqaasiilluni nalilersuineq Danmarks Statistik aamma Nationalbanki suleqatigalugit 2013-imi 2016-imi ingerlanneqarpoq. Siunnersortinik eqqortunik piginnaasalinnik Danmark Statistik Naatsorsueqqissaartarfillu sulisussaaleqimmata sulineq ilaatigut killeqarsinnaasarpoq. 2017-imi avammut tunisat eqqussukkallu nalinginik paasissutissanik siullermeerluni saqqummersitsisoqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.

3.14 Suliffissarsiortut

Suliffissarsiortut naatsorsornissaannut atatillugu ajornartorsiut tassaavoq ”naqitsinissamut” piumasaaqatit eqqarsaatigalugit kommunit assigiinngiaartunik allanngorartunillu periuseqartarnerat.

Kommunit assigiiaarnerusumik nalunaarsuisalernissaat anguniarlugu, suliffissarsiortut aamma isumaginninnermit isertitat ataatsimoortinneqartalersinnaalernissaat Naatsorsueqqissaartarfimmit misissorneqarniarpoq.

3.15 Ilinniaqqittartut

Ilaatigut EU-mit tapiissutit aallaavigalugit ukiuni kingullerni ilinniartitaanermi suliniutit kinguneqarput ISCED-ip naatsorsuinerani nalunaarsorneqanngitsunik sivikinnerusumik suliffeqarnermi ilinniarnernik kisitsisitigut paasissutissaliornissaq annertusiartortumik ujartuisoqarneranik. Suliffeqarnermut ilinniarnert pillugit kisitsisitigut paasissutissat Naatsorsueqqissaartarfiup siunissami ilusilersorniarsarissavai.

Sivikitsumik ilinniarnertit taakku nalunaarsornissaannut IT-mi nalunaarsuiffik (IT-reg.) Namminersorlutik Oqartussat ineriartortinnikuuat. Naliliisoqarallarpoq nalunaarsukkat kisitsisitigut paasissutissaliornermut aallaaviginissaannut tamakkiisuunngitsut nammattumillu assigiiaangitsut.

3.16 Inissiat sanaartornerlu

Nuna tamakkerlugu naatsorsuutit immikkoortuni arlalini pitsanngorsarnissaat suliniutigineqarpoq. Sanngeequtit annertunerit tassaapput sanaartornernut aningaasaliissutit (kvadratmeterit qassit sanaartorneqarnersut qanorlu akeqarnersut kiisalu kvadratmeterit qassit atorunnaarnersut) aamma inissianik atuineq (inissiat kvadratmeterit qanoq annertutigisut pigineqarnersut aamma inissianut kvadratmeterimut ataatsimut aningaasartuutit qanoq annertutiginersut).

Inissiaqarneq immikkut soqutiginaateqarpoq, tassa innuttaasut inissiani atugaat pillugit paasissutissat siunissami sanaartornissanut aningaasaliisoqarnissaanut atatillugu annertuumik tapersiissammata. Naatsorsueqqissaartarfik sanaartukkat allattorsimaffianik tunngaviusumik paasissutissanik programmip ataani pilersitsiniartunut peqataavoq.

3.17 Sulisut aamma akissarsiat pillugit kisitsisitigut paasissutissat

Pisortani suliffeqarfinnilu pisortat pigisaanni akissarsiat qaffasissusaasa akissarsiallu ineriartornerisa naatsorsorneqarnissaat Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalackersuisoqarfiup kiisalu Aningaasaqarnermut Sulisoqarnermullu Aqutsiveqarfiup kissaatigaat. Atorfinni sanilliuqqarsinnaasuni qaffasissutsit ineriartornerlu sanilliuqqarsinnaasariaqarput. Aammattaaq pisortani sulisut pillugit kisitsisitigut paasissutissat sulisut qanoq siviisutigisumik sulisimanerannik naatsorsuinernik ilaneqarnissaat kissaatigineqarpoq.

Pisortat aningaasarsisitsisarnerannut pilersaarut assigalugu maanna Naatsorsueqqissaartarfimmit pissarsiarineqartartunit pisortat aningaasarsisitsisarnerannut paasissutissanik pitsaanagerusunik tunngaveqartariaqarpoq, kisitsisitigut paasissutissat pitsaasut suliarineqassappata.

2016-imi aamma 2017-imi Naatsorsueqqissaartarfik Royal Greenland, GE, SIK KANUKOKA, Aningaasaqarnermut, Akileraartarnermullu Naalackersuisoqarfik kiisalu Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermut Nukissiuuteqarnermullu Naalackersuisoqarfik suleqatigalugit suliniummumut peqataavoq. Suliniummi, ingammik aalisarnermut attuumassutilinnik suliaqartut eqqarsaatigalugit, pisortat tapiissutigisartagaat, nuussinikkut isertitat sulinermilu isertitat ersersinniarneqarput. 2017-imi suliniut aningaassaliiffigineqarqinnissaa naatsorsuutigineqarpoq, suliffeqarfiillu aallat misissuiffigineqarnissaat aamma ilimagineqarluni.

Naatsorsueqqissaartarfimmit siunissami aningaasarsisitsisarneq pillugu kisitsisitigut paasissutissaliortarnissamut atorluarneqarsinnaaneramik naliliisoqarpoq. Suliniutip siunissami atorneqarsinnaanissaanut pisariaqarpoq suliffeqarfiit naligiisitaanermik, suliffinnik misiliisunik praktikertunillu inatsisitigut pituttugaasunit paasissutissanik assingusunik katersisartussat suleqatigisarnissaat piviusunngortinneqarpat.

3.18 Nuna tamakkerlugu naatsorsuutit

Nuna tamakkerlugu naatsorsuutit marloqiusanngorlugit suliarineqartarput. Inaarutaasumik kisitsisit naatsorsorneqarnerat ukiumi pineqartumi nioqqutissat oqimaaqatigiissillugit ukiup affaani siullermi pisarpoq. Assersuutigalugu 2015-imut inaarutaasumik kisitsisit naatsorsorneqarnerat 2018-imi pissaaq. Kisitsisaagallartut naatsorsorneqarnerat ukiup affaata aappaani pisarpoq, tassani 2016-imut 2017-imullu kisitsisaagallartut 2017-imi naatsorsorneqassallutik. Nuna tamakkerlugu naatsorsuutit immikkoortuat taanna nuna tamakkerlugu naatsorsuutini ingerlatsineruvoq nalinginnaasoq.

Nuna tamakkerlugu naatsorsuutini ineriartortitsinermut suliniut pingarneq nalinginnaasumik ingerlatsinermik suliaqarnerup avataaniittut tassaavoq GER-ip atorunnaarneranut atatillugu CVR-imut ikaarsaariarnermi inuussutissarsiutit immikkoortuunik nutaamik taaguusersuineq.

Avammut tunisat eqqussallu nalinginik nutaamik oqimaaqatigiissitsinissamut periarfissat pillugit aallarnisaataasumik nalilersuinerit aallaavigalugit ersarippoq avammut tunisat eqqussallu nalinginik nutaamik oqimaaqatigiissitsineq nuna tamakkerlugu naatsorsuutit ilaat nutarternissaannik pisariaqartitsinermik kinguneqassaaq. Nuna tamakkerlugu naatsorsuutini pingaarnertut kukkunersuineq avammut tunisat eqqussallu nalinginik oqimaaqatigiissitsineq nutaaq atorneqalerpat pissaaq, tassani inuussutissarsiutit immikkoortuunik taaguusersuineq ukiorlu tunngavik nutaaq ataatsikkut ilanngunneqassapput.

3.19 Pinerluuteqarsimasut pillugit kisitsisit

Ukiut arlallit saqqummersinneqarnikuunatik pinerluuteqarsimasut pillugit kisitsisit 2016-imi aamma 2017-imi saqqummersinneqarput. Pinerluttunik isumaginnittoqarfik suleqatigalugu 2018-imi pinerluuteqarsimasut pillugit kisitsisitigut paasissutissat inuit inissiisarfinnut inissinneqarsimasut, inuiaqatigiinni sulisinneqartut, pillagaasimasut il. il. pillugit annertusineqarnissaat anguniarlugit. Suleqatigiinnissamut anguniagaq pinerloqattaarnerit pillugit kisitsisitigut paasissutissanik saqqummersitsisoqarnissaa pingaarnarpaavoq.

4 Ilisimatusarneq

4.1 Ilisimatusarneq

Naatsorsueqqissaartarfik naatsorsueqqissaarneq pillugu inatsit naapertorlugu avataanit aningaasalersukkanik ilisimatusarnissamut pisinnaatitaavoq. Periarfissaq tamanna Naatsorsueqqissaartarfiup annikitsuinnarmik atornikuuaa. Kisiannili Kalaallit Nunaanni Kalaallillu Nunaata avataani ilisimatusartut suleqatigalugit Naatsorsueqqissaartarfik ilisimatusarnerni – akiliisitsilluni – paasissutissanik atugassiisarnermigut peqataasarnikuuvoq. Aammattaaq Naatsorsueqqissaartarfik ukiuni aggersuni arlalinni tulliuuttuni nammineq ilisimatusarnissamut sulisussaqaqarnaviannigitoq ilimagineqarpoq. Kisiannili paasissutissanik pioreersunik pitsaanerusumik allaaserinninnikkut immaqalu nunani avannarlerni naatsorsueqqissaartarfiit allat suleqatigalugit nunani avannarlerni ataatsimut paasissutissanik pissarsisinnaanikkut ilisimatusartunut Naatsorsueqqissaartarfimmi paasissutissanik atuinissamut kissaateqartunut arlalinnik pitsanngorsaanissaq pilersaarutaavoq.

5 Sulisut

5.1 Sulisut

Naatsorsueqqissaartarfik 2017-ip naanerani 14-inik sulisoqarpoq ataatsimillu piffissap ilaa sulisartumik sulisoqarluni. Ukioq ataaseq affarlu atorfiit marluk pingaartumik nukissiuuteqarneq pillugu kisitsisitigut paasissutissaliornermi, sanaartornermi akinut naleqqersuutit aamma inatsisinik ilusilersuinissanut suliassanut annertunernut avataanit aningaasalersorneqartunut atorneqarput.

5.2. Sulisut kattuffiit isumaqatigiissutit aningaasaliissutinullu sinaakkutit

Naatsorsueqqissaartarfik pisortat immikkoortortaattut allatulli akissarsiat pillugit qitiusumiit aqunneqarpoq aammalu sulisut inissaannik qitiusumit tunineqartarluni. Sinaakkutaasumik atugassaritinneqartut – suliassanut amerliartortunut sanilliullugit – Naatsorsueqqissaartarfiup pisariaqartunik piginnaasalinnik sulisussarsiornerani sulisullu sulisoriinnarnissaanni unammilligassat annertusiartortunik ukiuni aggersuni iliuuseqartariaqarneranik kinguneqarput.

5.3 Piginnaasat nutaat

Naatsorsueqqissaartarfimmi suliassat ukiuni kingullerni allanngornikuupput. Kisitsisitigut paasissutissanut nalunaarutit Naatsorsueqqissaartarfiup annertusiartortumik elektronikinngorlugit tigusalernikuuai, avammullu saqqummiinerit kisitsisitigut paasissutissat aamma kisitsisaataasivimmiittut taamaallaat nittartakkakut pisarput.

Namminersorlutik Oqartussat ataanni aqutsisoqarfiit allat IT-mi, aningaasaqarnermut naatsorsuinermit nutserinermullu tapersiisarnermut atatillugu akilerneqarlutik Naatsorsueqqissaartarfiup suliassaaniq suliarinninnissaat pillugu Naatsorsueqqissaartarfiup ukiut pingasut kingullit ingerlaneranni isumaqatigiissusiorfigisarnikuuai. Sulisut pillugit allaffissornermi suliassat pillugit iluaqutaasumik suleqateqartoqarsinnaanersoq isumaliutigineqassaaq.

Naatsorsuutitut nalunaarsuisarneq, kisitsisaataasivimmut ilioraaneq, paasissutissanik qarasaasiamut nalunaarsuisarneq katersuisarnerlu, nutserisarneq, assiliartaliortarneq IT-milli ikiuisarneq pillugit suliassat ukiuni kingullerit tallimani – qulini annertuumik ikilisisanerannik aamma Naatsorsueqqissaartarfimmi sulisut katitigaanerannut piunasaqaatit allangoriartorsimanerannik qulaaniittut ataatsimut isigalugu kinguneqarput, taamaalilluni sulisut tamarluinnangajammik kisitsisitigut paasissutissanik suliaqarnermi suliassanut pingaarnernut siunissami piginnaasaqassallutik. Elektroniskingorlugit nalunaarutinik annertunerusumik atuineq avammullu saqqummiisarneq kisitsisitigut paasissutissat amerlanerit suliarineqartarnerannut pissutaapput, atuisullu siusinnerusumut sanilliullugu paasissutissat immikkuualuttunngortinnerullugit pissarsiarinissaannut periarfissaqalerlutik. Ineriartorneq taanna ingerlaannartinniarlugu IT-mik, paasissutissanik suliaqarnermik paasissutissanillu nalilersuinermik piginnaasallit sulisoriinnarnissaat sulisussarsiarineqarnissallu pisariaqarpoq.

Suliffeqarfimmit soraartoqarsinnaanera sulisullu eqqortunik piginnaasallit sulisussarsiarineqarsinnaanerisa pingaaruteqassusia Naatsorsueqqissaartarfiup eqqumaffigai. Taamaammat Naatsorsueqqissaartarfimmi sulisut pingaarnert sulisoriinnarnissaat kiisalu sulisut pikkorissut sulisorilernissaat siunertarlugu kalaallit ilinniartut akornanni Naatsorsueqqissaartarfiup annertunerusumik saqqumilaarnissaa isiginiarneqartariaqarput.

5.4 Sulisut sulisoriinnarnissaat

Sulisut sulisoriinnarnissaannut atatillugu suliffiup suliamik ingerlatsinermit ineriartorfiusinnaanera qitiusutut isigineqarpoq. Sulisut namminneq suliamik ingerlatsinermit ineriartornissaminnik akisussaafeqarnissaannut Naatsorsueqqissaartarfik sinaakkusiissaaq.

Ulluinnarni sulinermit suliat assigiinnngiaassapput. Ingerlatsinermit suliassat ingerlaavartut saniatigut immaqa ilisimatusartut, ilinniartut kiisalu pisortat allaffissornermit sulisui nalilersuisartut suleqatigalugit tulleriinnilersukkanik ineriartortitsinermit suliniutinik suliaqarnissamut piffissaqassaaq.

Naatsorsueqqissaartarfiup ilinniaqqinnissamut periarfissanik pilerinartunik, ataatsimeersuarnerni peqataanissamik piginnaasanillu qaffassaanernik allanik neqerooruteqartarnermigut sulisut tunniusimanissaat tapersissavaa. Ingerlatsinermit pilersaarut malillugu taamaaliortoqartarnissaanik immikkut pingaartitsisoqassaaq.

Immikkut ilisimasaqalerluni sulianik ingerlatsinermi ineriartortitsineq nunat avannarliit naatsorsueqqissaartarfiini ilaatigut nunani tamalaani naatsorsueqqissaartarfinnik suleqateqartartunik pikkorissartarnikkut pisinnaavoq. Qitiusumik allaffissuup pikkorissartitsinermut immikkoortorta qarfia nunatsinnilu ilinniartit suleqatigalugit immikkut ilisimasaqalernissamut ilinniarnissamik pisariaqartitsisoqarnerani nunatsinni neqerooruteqartoqarsinnaaneranut naammattumik soqutiginnilersitsisinnaaneq misissorneqassaaq. IT-mi atortunik pisariaqartunik ilinniarnert ullumikkut E-learning aqutigalugu tamarluinnangajammik ingerlanneqarsinnaapput.

5.5 Sulisussarsiorarneq

Kalaallit Nunaanni ilinniartitaanerit piginnaasanik Naatsorsueqqissaartarfiup ugartugaanik ineriartortitsinissamut killilimmik sammiveqarput. Ilinniarnertuunngorniarfimmilinniartut ikitsuinnaat matematikki qaffasissoq toqqartarpaat, aamma Kalaallit Nunaanni ingerlaqqilluni ilinniarnertit ilinniartitsissutinut toqqagassanut, suliassanut immikkullu ilinniagassanut piginnaasanik Naatsorsueqqissaartarfiup ugartugaanik ineriartortitsinermut atatillugu toqqaavinnissamik pisariaqartitsisoqarpoq.

Ilinniarnernik ingerlatsinerni peqataanikkut, pikkorissartitsisarnikkut suliassanullu tunngatillugu ilitersuisarnermi peqataasarnikkut ilinniarnertit ersarissuunerunissaq Naatsorsueqqissaartarfiup kissaatigaa. Naatsorsueqqissaartarfik Kalaallit Nunaanni ilinniartut akornanni kalaallillu Danmarkimi ilinniartut akornanni ingerlaavartumik aamma praktikkertussarsiorarniarpoq.

Naatsorsueqqissaartarfiup aalajangiisartut ilisimatinniarpai Kalaallit Nunaanni ilinniartitsisarnermi IT-mik, matematikkimik aamma pinngortitamik ilinniartitsissutinik meeqqat atuarfianni aallartilluni ilinniartitsisarneq amigaatigineqartoq.

Naatsorsueqqissaartarfiup nittartagaanik quppernermik ilinniaqqittut opgaviliornerminni suliarisinnaasaanik imalimmik isumassarsiorfissamik immikkut pilersitsisoqassaaq.

5.6 Kalaallit Nunaata avataani siunnersortit sulisullu

Naatsorsueqqissaartarfik Kalaallit Nunaata avataani najugaqartunik pingasunik ullumikkut sulisoqarpoq taakku saniatigut piffissaq killilerlugu ataatsimik sulisoqarluni. Sulisut Kalaallit Nunaata avataaniittut tamarmik Naatsorsueqqissaartarfirmi minnerpaamik ukiuni arfineq pingasuni siusinerusukkut atorfeqarnikuupput. Sulisussarsiorarnermi pissutsit pissutigalugit Kalaallit Nunaata avataani atorfinitsitsinissaq pisariaqarnikuuvoq aammalu nukissiuutit pillugit kisitsisitigut paasissutissat eqqarsaatigalugu Risømi Nationalt Center for Miljø og Energi-mi Roskildep avataniittumi suleqatigineqartoq pingaartoq qanillugu sulisoqarnissaq pissusissamisoornikuuvoq. Siunissami soorunami anguniagaavoq sulisut

nutaat Nuummi allaffimmi sulisassasut. Kisiannili Kalaallit Nunaanni sulisussarsinissamik ajornartorsiuteqarneq pissutigalugu sulisut sivikitsumik Kalaallit Nunaaniittut ilinniartinneqarnerannut isumalluutininik atuinani Nuup avataani piffissami sivikitsumi sulisut ilanissaat imaluunniit nunani avannarlerni naatsorsueqqissaartarfinni allani siunnersortit atorneqarmissaat piffissat ilaanni tulluartuussaaq.

Nuna tamakkerlugu naatsorsuutit aamma akiliisarnerup naligiissinnera Danmarks Statistikimit siunnersortimit ikiorteqarluni ullumikkut suliarineqartarput. Immikkoortuni immikkut ilisimasaqarmissamik pisariaqartitsiviusumi Danmarks Statistikimit ukiuni aggersuni ikiorserneqartarnissaq aamma naatsorsuutigineqarpoq.

6 Atuisut

6.1 Atuisut

Naatsorsueqqissaartarfiup nittartagaanut isertartut malinnaaviginerisigut Naatsorsueqqissaartarfiup suliai qanoq atorneqartartiginersut, suliat sorliit soqutigineqarnerunersut aamma nunanit sorlerniit Kalaallit Nunaat pillugu paasiassarsiortoqartarnersoq malinnaavigineqarsinnaapput. Naatsorsueqqissaartarfiup ukiumoortumik nalunaarutaani nittartakkamik atuisimanermut paasissutissat ilanngunneqartarput.

Atuisut kisitsisitigut paasissutissanik atortakkaminnik naammagisimaarinninnerannik misissuinnikkut isertartunik kisitsisitigut paasissutissanik Naatsorsueqqissaartarfiup ilaniarpaa. Atuisunik misissuineq annertoq pilersaarutaanngilaq, tassungali taarsiullugu kommunini, soqutigisaqaaqatigiinni, sulisoqarfinni, ilisimatusarfinni ilinniarfinnilu atuisut pingaarnertit ataatsimeeqatiginiarneqarput. Naatsorsueqqissaartarfiup allaffiisa inissisimanerat pissutigalugu qitiusumik allaffissuarmik ulluinnarni atassuteqartoqartarpoq, taamaammat atuisunik ataatsimeeqateqartarnissamik pisariaqartitsineq maannakkut annikinnerusut nalilerneqarpoq.

Nittartagaq pillugu aamma kisitsitsaataasivik pillugu pikkorissaanermi Naatsorsueqqissaartarfik pikkorissartunut paasiniaasalerniarpoq nittartakkamik atuinermik misigisaannik. Taassuma saniatigut nittartakkami immikkut qupperniliortoqassaaq atuisut nittartakkamik allannguissamik siunnersuuteqarfigisinnaasaanik aamma nittartagaq pillugu allagaqarfigisinnaasaanik.

Sulisunik isumalluutit aningaasatigullu isumalluutit killeqarnerat pissutigalugu kissaatigineqartut tamaasa malinneqarsinnaanngitsut taamaammallu kisitsisitigut paasissutissat allannguutissaattut nutaajusinnaasut allannguutaasinnaasullunniit malitassatut pingaarnertut siulersuisut kisitsisitigut paasissutissanik tulleriinnilersuineranni ilaassasut atuisunilluunniit akilerneqassasut atuisunut ilisimatitsissutigissallugu pingaaruteqarpoq.

7 Aningaasaqarneq

7.1 Aningaasaqarneq

Piffissami 2012-2016 aningaasat 1. mio. kr. annertutigisunik Naatsorsueqqissaartarfik annikinnerusumik atuivoq. Annikinnerusumik atuneq kisitsisitigut paasissutissat pigineqartut pitsanngortinnissaat kisitsisitigullu paasissutissat nutaat aallartinneqarnissaat pillugit anguniakkanut tunngatillugu aningaasaliissutit annertussaata ajoqutaanik sulisussanik piginnaasalinnik sulisussarsiortarnermi unammilligassat annertunerusumik kinguneraat.

Sulisussarsiortarnerup pitsanngornissaa apeqqutaatillugu suliniutit ilaat immikkoortoq 3-mi qulaaniittumi allaaserineqartut – ukiut arlallit ingerlaneranni - maannakkut aningaasaliissutit iluanni Naatsorsueqqissaartarfiup ukiumoortumik suliassanut pilersaarutaanut ilanngunneqassapput. Kisiannili nalilerneqarpoq immikkoortut kisitsisitigut paasissutissat nutaat ilaanni aningaasaliissutit pillugit siunissami inatsisini Naatsorsueqqissaartarfimmut aningaasaliissutit amerlineqarnissaat pisariaqartoq. Naammattunik aningaasaliissuteqarnissaq eqqortunillu sulisussarsinissaq pisariaqarput, kisianni immikkoortorpassuarni nammannatik. Kisitsisitigut paasissutissanut tunngavissatut aaqqissuussanik assigiaartunillu nalunaarsuisarnissaq apeqqutaavoq.